

Laser atomowy

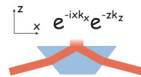
Tomasz Kawalec

15 stycznia 2009

ENS, Laboratoire Kastler Brossel

Zakład Optyki Atomowej

Laser atomowy

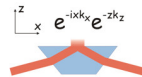
Tomasz Kawalec

15 stycznia 2009

ENS, Laboratoire Kastler Brossel

Zakład Optyki Atomowej

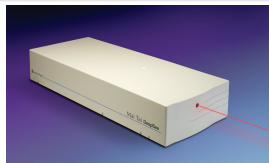

Spis treści

- Laser optyczny i atomowy
 - Nazewnictwo
 - BEC
 - Analogia
- Dotychczasowe realizacje
- Nowy pomysł
 - Grupa
 - Cel i osiągnięcia
 - Realizacja eksperymentalna kondensatu
 - Laser atomowy
- Zimne atomy w ZOA

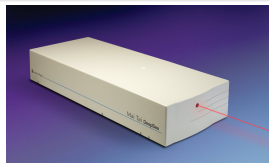
Spis treści

- Laser optyczny i atomowy
 - Nazewnictwo
 - BEC
 - Analogia
- Dotychczasowe realizacje
- Nowy pomysł
 - Grupa
 - Cel i osiągnięcia
 - Realizacja eksperymentalna kondensatu
 - Laser atomowy
- Zimne atomy w ZOA

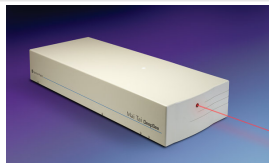
Spis treści

- Laser optyczny i atomowy
 - Nazewnictwo
 - BEC
 - Analogia
 - Dotychczasowe realizacje
 - Nowy pomysł
 - Grupa
 - Cel i osiągnięcia
 - Realizacja eksperymentalna kondensatu
 - Laser atomowy
 - Zimne atomy w ZOA

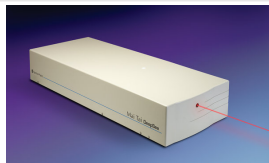
Spis treści

- Laser optyczny i atomowy
 - Nazewnictwo
 - BEC
 - Analogia
- Dotychczasowe realizacje
- Nowy pomysł
 - Grupa
 - Cel i osiągnięcia
 - Realizacja eksperymentalna kondensatu
 - Laser atomowy
- Zimne atomy w ZOA

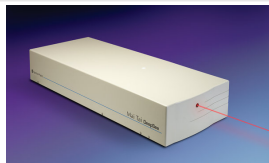
Spis treści

- Laser optyczny i atomowy
 - Nazewnictwo
 - BEC
 - Analogia
- Dotychczasowe realizacje
- Nowy pomysł
 - Grupa
 - Cel i osiągnięcia
 - Realizacja eksperymentalna kondensatu
 - Laser atomowy
- Zimne atomy w ZOA

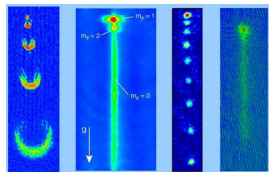
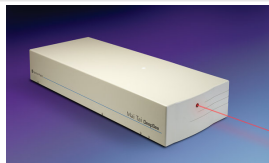
Spis treści

- Laser optyczny i atomowy
 - Nazewnictwo
 - BEC
 - Analogia
- Dotychczasowe realizacje
- Nowy pomysł
 - Grupa
 - Cel i osiągnięcia
 - Realizacja eksperymentalna kondensatu
 - Laser atomowy
- Zimne atomy w ZOA

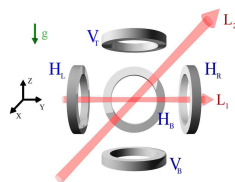
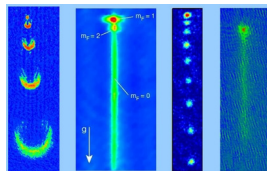
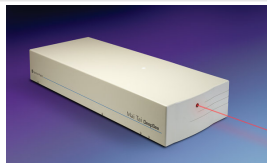
Spis treści

- Laser optyczny i atomowy
 - Nazewnictwo
 - BEC
 - Analogia
- Dotychczasowe realizacje
- Nowy pomysł
 - Grupa
 - Cel i osiągnięcia
 - Realizacja eksperymentalna kondensatu
 - Laser atomowy
- Zimne atomy w ZOA

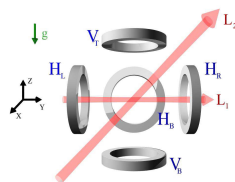
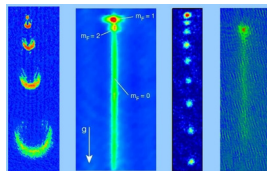
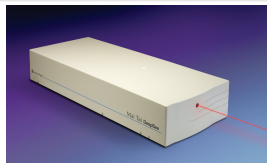
Spis treści

- Laser optyczny i atomowy
 - Nazewnictwo
 - BEC
 - Analogia
- Dotychczasowe realizacje
- Nowy pomysł
 - Grupa
 - Cel i osiągnięcia
 - Realizacja eksperymentalna kondensatu
 - Laser atomowy
- Zimne atomy w ZOA

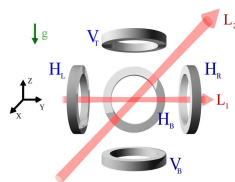
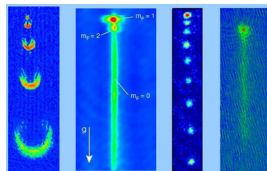
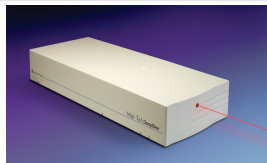
Spis treści

- Laser optyczny i atomowy
 - Nazewnictwo
 - BEC
 - Analogia
- Dotychczasowe realizacje
- Nowy pomysł
 - Grupa
 - Cel i osiągnięcia
 - Realizacja eksperymentalna kondensatu
 - Laser atomowy
- Zimne atomy w ZOA

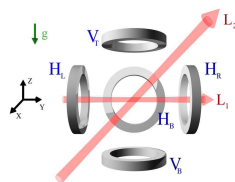
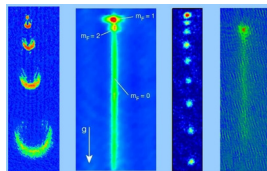
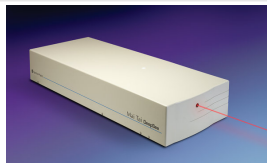
Spis treści

- Laser optyczny i atomowy
 - Nazewnictwo
 - BEC
 - Analogia
- Dotychczasowe realizacje
- Nowy pomysł
 - Grupa
 - Cel i osiągnięcia
 - Realizacja eksperymentalna kondensatu
 - Laser atomowy
- Zimne atomy w ZOA

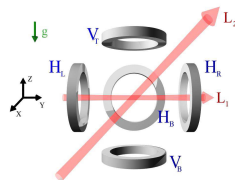
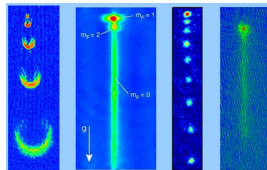
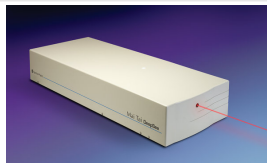
Spis treści

- Laser optyczny i atomowy
 - Nazewnictwo
 - BEC
 - Analogia
- Dotychczasowe realizacje
- Nowy pomysł
 - Grupa
 - Cel i osiągnięcia
 - Realizacja eksperymentalna kondensatu
 - Laser atomowy
- Zimne atomy w ZOA

Spis treści

- Laser optyczny i atomowy
 - Nazewnictwo
 - BEC
 - Analogia
- Dotychczasowe realizacje
- Nowy pomysł
 - Grupa
 - Cel i osiągnięcia
 - Realizacja eksperymentalna kondensatu
 - Laser atomowy
- Zimne atomy w ZOA

Light
Amplification by
Stimulated
Emission of
Radiation

→

laser atomowy =
wiązka atomów o
spójnych falach
materii

Light
Amplification by
Stimulated
Emission of
Radiation

→

Matter
Amplification by
Stimulated
Creation of
Atoms

laser atomowy =
wiązka atomów o
spójnych falach
materii

Light
Amplification by
Stimulated
Emission of
Radiation

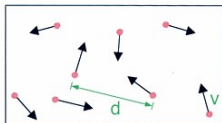
→

Matter
Amplification by
Stimulated
Creation of
Atoms

laser atomowy =
wiązka atomów o
spójnych falach
materii

Akronim LASER jest po części uzasadniony:

- analogią pomiędzy spójnymi falami EM i spójnymi falami materii
- podobieństwami w procesach tworzenia tych fal.

High Temperature T:

thermal velocity v
density d^{-3}

"Billiard balls"

Low

Temperature T:

De Broglie wavelength

$$\lambda_{dB} = h/mv \propto T^{-1/2}$$

"Wave packets"

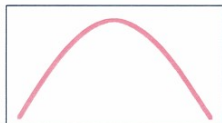

T=T_{crit}:

**Bose-Einstein
Condensation**

$$\lambda_{dB} = d$$

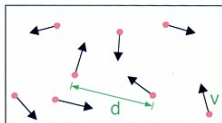
"Matter wave overlap"

T=0:

**Pure Bose
condensate**

"Giant matter wave"

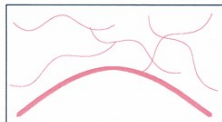
High Temperature T:

thermal velocity v
density d^{-3}
"Billiard balls"

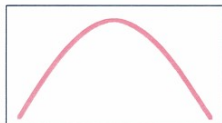
Low Temperature T:

De Broglie wavelength
 $\lambda_{dB} = h/mv \propto T^{-1/2}$
"Wave packets"

T=T_{crit}:
**Bose-Einstein
Condensation**

$\lambda_{dB} = d$
"Matter wave overlap"

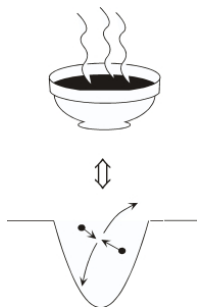
T=0:
**Pure Bose
condensate**
"Giant matter wave"

$$\lambda_{dB}(T) = \frac{h}{p} = \left(\frac{2\pi\hbar^2}{mk_B T} \right)^{1/2}$$

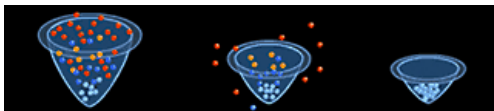
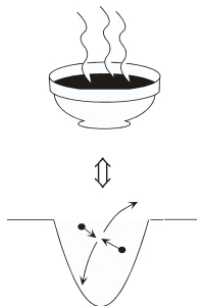
$$\rho = n\lambda_{dB}(T)^3$$

BEC powstaje dla przy temperaturze krytycznej T_C takiej, że $\rho \simeq 1.2$ ($T_C < 1 \mu\text{K}$!)

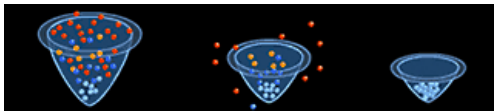
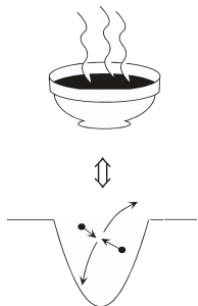
- BEC jest konsekwencją statystyki cząstek:
 - cząstki kwantowe są nierozróżnialne
 - zasada Pauliego nie obowiązuje dla bozonów

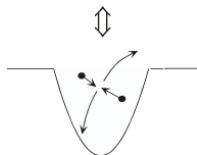
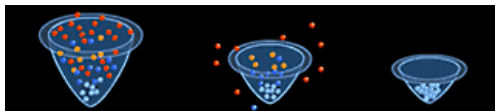
- wymuszone chłodzenie przez odparowanie; główne zagadnienie: zderzenia i retermalizacja

- wymuszone chłodzenie przez odparowanie; **główne zagadnienie: zderzenia i retermalizacja**

- wymuszone chłodzenie przez odparowanie; **główne zagadnienie: zderzenia i retermalizacja**

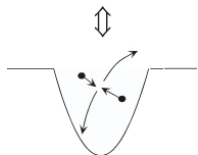
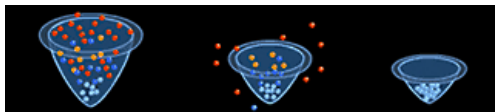

$$\eta = \frac{U}{kT}$$

$$\frac{\rho}{\rho_i} = \left(\frac{U_i}{U}\right)^{1.3} = \left(\frac{N_i}{N}\right)^{6.8}, \quad \eta = 10$$

$$\frac{\gamma}{\gamma_i} = \left(\frac{U}{U_i}\right)^{0.69}$$

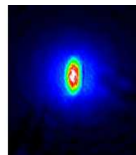
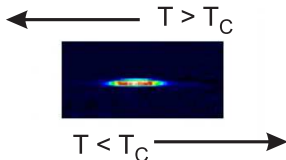
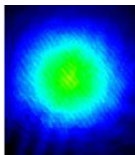
- wymuszone chłodzenie przez odparowanie; **główne zagadnienie: zderzenia i retermalizacja**

$$\eta = \frac{U}{kT}$$

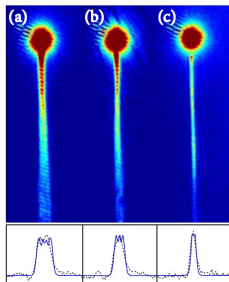
$$\frac{\rho}{\rho_i} = \left(\frac{U_i}{U}\right)^{1.3} = \left(\frac{N_i}{N}\right)^{6.8}, \quad \eta = 10$$

$$\frac{\gamma}{\gamma_i} = \left(\frac{U}{U_i}\right)^{0.69}$$

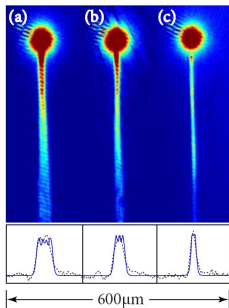
	laser atomowy	laser
na wyjściu	spójne fale materii	spójne fale EM
rezonator	pułapka	lustra
ośrodek czynny	termiczna chmura zimnych atomów	ośrodek ze wzmacnieniem
wzbudzenie ośrodka	chłodzenie przez odparowanie	pompowanie
	wymuszona emisja bozonów w tym samym modzie	
próg	temperatura krytyczna	wzmocnienie progowe
limit	zasada nieoznaczoności	dyfrakcja

	laser atomowy	laser
na wyjściu	spójne fale materii	spójne fale EM
rezonator	pułapka	lustro
ośrodek czynny	termiczna chmura zimnych atomów	ośrodek ze wzmacnieniem
wzbudzenie ośrodka	chłodzenie przez odparowanie	pompowanie
	wymuszona emisja bozonów w tym samym modzie	
próg	temperatura krytyczna	wzmocnienie progowe
limit	zasada nieoznaczoności	dyfrakcja

PRA 77 063618 (2008)

	laser atomowy	laser
na wyjściu	spójne fale materii	spójne fale EM
rezonator	pułapka	lustra
ośrodek czynny	termiczna chmura zimnych atomów	ośrodek ze wzmacnieniem
wzbudzenie ośrodka	chłodzenie przez odparowanie	pompowanie
	wymuszona emisja bozonów w tym samym modzie	
próg	temperatura krytyczna	wzmacnienie progowe
limit	zasada nieoznaczoności	dyfrakcja

PRA 77 063618 (2008)

jakość wiązki:

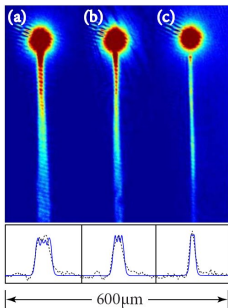
- optyka:

$$M^2 = \frac{w_{0R}\theta_{0R}}{w_0\theta_0}$$

- optyka atomów:

$$M^2 = \frac{2}{\hbar} \Delta x \Delta p_x$$

	laser atomowy	laser
mody	jednomodowy	jedno/wielomodowy
mody	najniższy mod	wysokie mody rezonatora
oddziaływania	tak	nie
	atomy nie mogą być kreowane	fotony mogą być kreowane
gravitacja	istotna	nieistotna
	równowaga termodynamiczna	brak równowagi

PRA 77 063618 (2008)

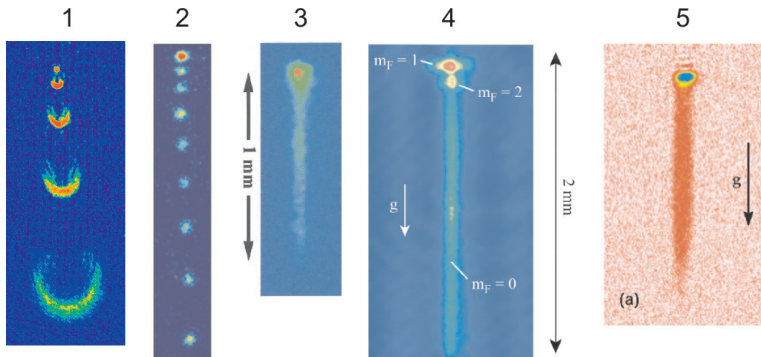
jakość wiązki:

- optyka:

$$M^2 = \frac{w_{0R}\theta_{0R}}{w_0\theta_0}$$

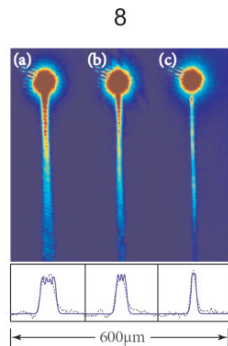
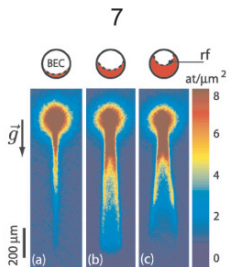
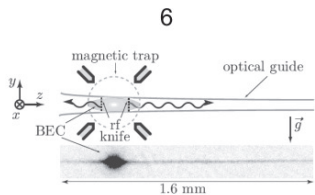
- optyka atomów:

$$M^2 = \frac{2}{\hbar} \Delta x \Delta p_x$$

- 1. Ketterle, 1997, MIT
- 2. Kasevich, 1998, Yale
- 3. Phillips, 1998, NIST

- 4. Esslinger, 1999, ETH
- 5. Weitz, 2003, Tübingen

- 6. Aspect, 2006, Orsay
- 7. Aspect, 2006, Orsay
- 8. Close, 2008, Canberra

Ecole Normale Supérieure → Laboratoire Kastler Brossel → grupa „wiązek atomowych”

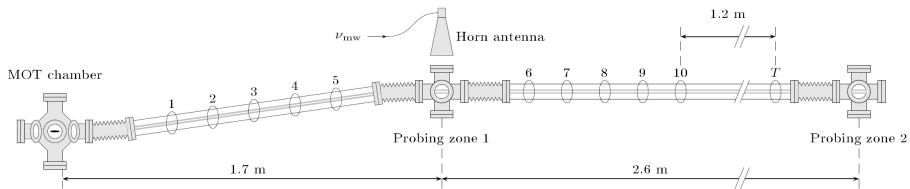
David Guéry-Odelin Matthew Jeppesen TK Gaël Reinaudi Antoine Couvert

obecnie: Tuluza, Université Paul Sabatier → Laboratoire Collisions Agrégats Réactivité
→ Atomes Froids

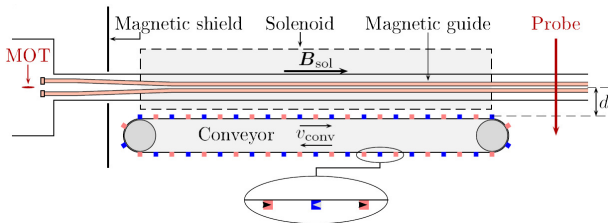
- cel: konstrukcja lasera atomowego o działaniu ciągłym
- alternatywna droga: **chłodzenie atomów w wiązce**

- cel: konstrukcja lasera atomowego o działaniu ciągłym
- alternatywna droga: **chłodzenie atomów w wiązce**
- zalety:
 - duże natężenie wiązki atomów
 - laser o pracy naprawdę ciągłej

- cel: konstrukcja lasera atomowego o działaniu ciągłym
- alternatywna droga: **chłodzenie atomów w wiązce**
- zalety:
 - duże natężenie wiązki atomów
 - laser o pracy naprawdę ciągłej
- problemy:
 - chłodzenie przez odparowanie w 2D — mało efektywne (mała częstość zderzeń)
 - krótki czas dostępny na odparowanie (czas lotu w falowodzie)
 - układ eksperymentalny trudny do realizacji (falowód magnetyczny, anteny RF)

Phys. Rev. A. 72, 033411 (2005)

Phys. Rev. A 74, 033622 (2006)

- ciąg pułapek IP
- odparowanie 3D
- $B_{depth} = 50$ Gs
- $v_{conv} \sim 100$ cm/s

- praktyczna realizacja: dno potencjału dipolowego puęsty optycznej

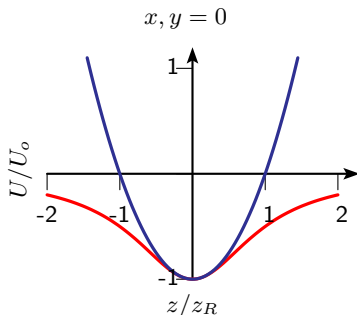
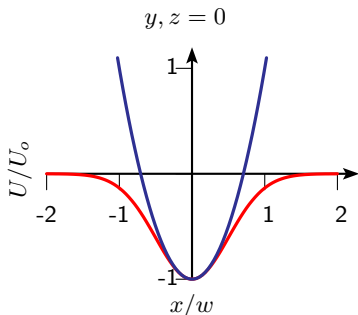
$$U(x, y, z) = -U_0 \frac{w_0^2}{w^2(z)} e^{-2(x^2+y^2)/w^2(z)}$$

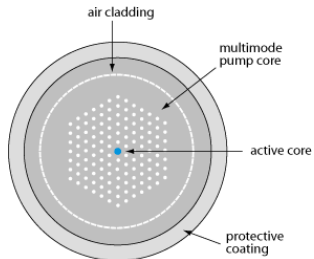
$$w^2(z) = w_0^2 \left(1 + \frac{z^2}{z_R^2}\right), \quad z_R = \pi w_0^2 / \lambda$$

- praktyczna realizacja: dno potencjału dipolowego puęsty optycznej

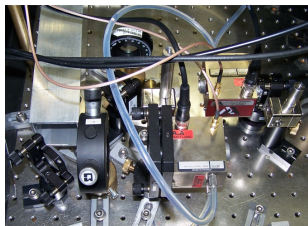
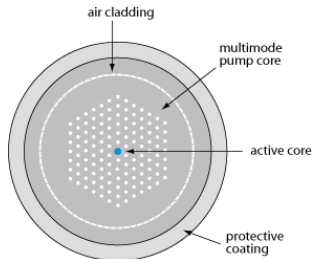
$$U(x, y, z) = -U_0 \frac{w_0^2}{w^2(z)} e^{-2(x^2+y^2)/w^2(z)}$$

$$w^2(z) = w_0^2 \left(1 + \frac{z^2}{z_R^2}\right), \quad z_R = \pi w_0^2 / \lambda$$

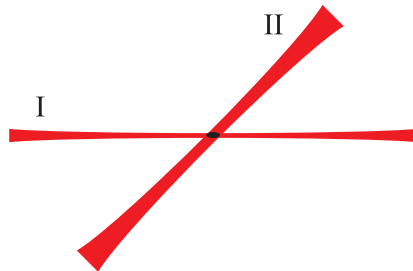
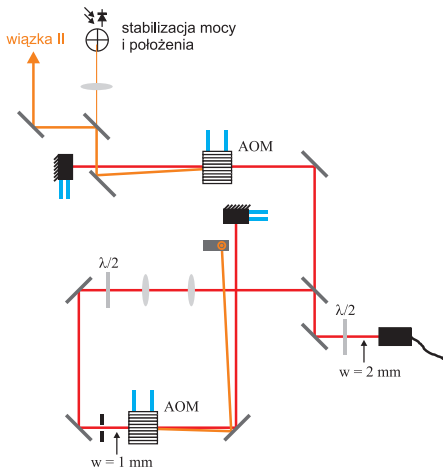

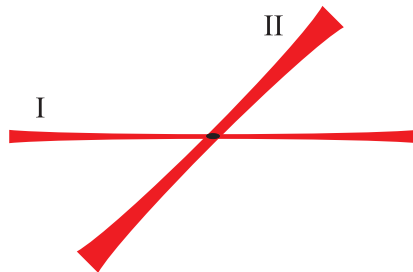
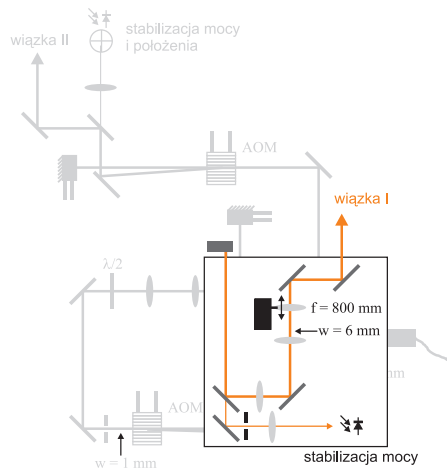
- IPG LASER, YLR-300-LP
- $\lambda = 1072 \text{ nm}$
- $\text{FWHM} = 4 \text{ nm}$
- $P_{max} = 300 \text{ W}$

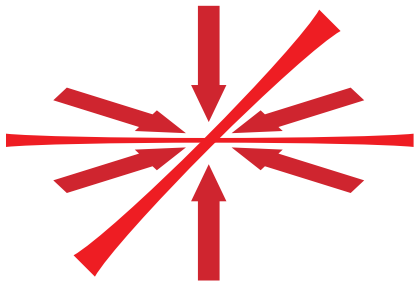
- IPG LASER, YLR-300-LP
- $\lambda = 1072 \text{ nm}$
- $\text{FWHM} = 4 \text{ nm}$
- $P_{max} = 300 \text{ W}$

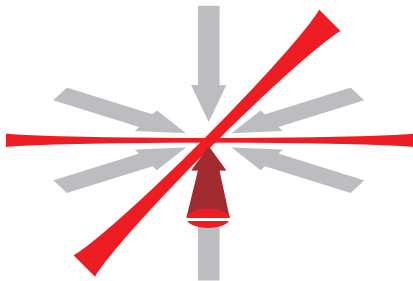
- $P_{ini}^I = 24 \text{ W}$
- $P_{ini}^{II} = 100 \text{ W}$
- $w_0^I = 40 \mu\text{m}$
- $w_0^{II} = 150 \mu\text{m}$

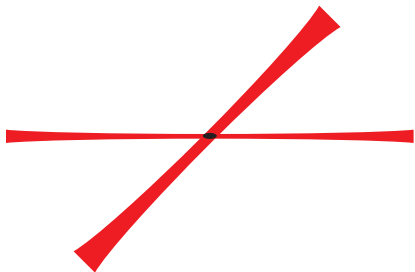
- $P_{ini}^I = 24 \text{ W}$
- $P_{ini}^{II} = 100 \text{ W}$
- $w_0^I = 40 \text{ }\mu\text{m}$
- $w_0^{II} = 150 \text{ }\mu\text{m}$

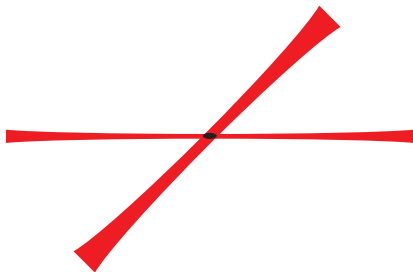
- MOT z 2D gradientem pola B dla ^{87}Rb
- spowalnicz zeemanowski
- szybkość ładowania: 2×10^{10} at/s

- lokalnie ciemny MOT
- czas ładowania: 0.5...2.0 s
- pompowanie optyczne do $F = 1$

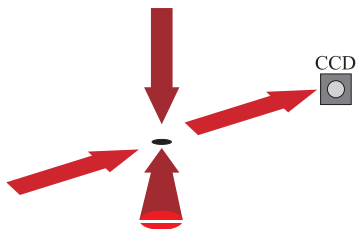
- pułapka dipolowa
- po 50 ms: $N_{at} = 5 \times 10^7$ at.,
 $\rho = 5 \times 10^{12}$ at/cm³, $T = 70\mu\text{K}$

- chłodzenie przez odparowanie
- $P^I(t) = P_{ini}^I(1 + t/\tau)^{-\beta}$
- $P^{II}(t) = a \cdot P_{ini}^I + b$

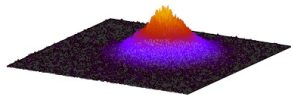
- pułapka dipolowa
- po 50 ms: $N_{at} = 5 \times 10^7$ at.,
 $\rho = 5 \times 10^{12}$ at/cm³, $T = 70\mu\text{K}$

- $P_{fin}^I = 100$ mW
- $P_{fin}^{II} = 10$ W
- $\nu_{fin}^\perp = 245$ Hz
- 10^5 atomów

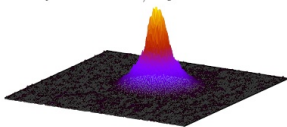

- standardowe obrazowanie absorpcyjne
- pomiary TOF (do 30 ms)

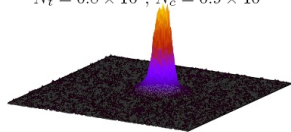
$T = 317 \text{ nK}$
 $N_t = 4.2 \times 10^5, N_c = 0$

$T = 176 \text{ nK}$
 $N_t = 2.6 \times 10^5, N_c = 0.4 \times 10^5$

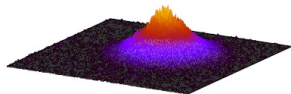

$T = 80 \text{ nK}$
 $N_t = 0.8 \times 10^5, N_c = 0.9 \times 10^5$

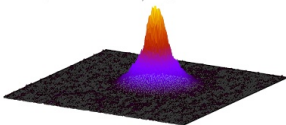

BEC co około 5 s

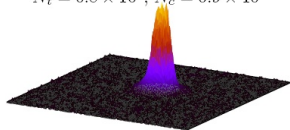
$$T = 317 \text{ nK}$$
$$N_t = 4.2 \times 10^5, N_c = 0$$

$$T = 176 \text{ nK}$$
$$N_t = 2.6 \times 10^5, N_c = 0.4 \times 10^5$$

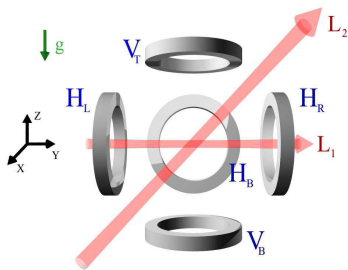
$$T = 80 \text{ nK}$$
$$N_t = 0.8 \times 10^5, N_c = 0.9 \times 10^5$$

BEC co około 5 s

Ważne zagadnienia:

- optymalizacja chłodzenia przez odparowanie
- stabilność układu — mocy i jakości przestrzennej wiązek, kierunku wiązek
- kontrola szybkości podgrzewania chmury atomów

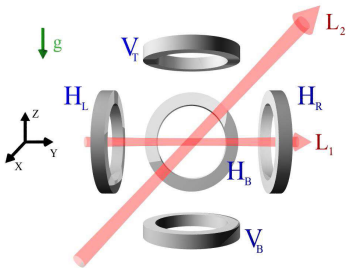

$$U = -\vec{\mu} \cdot \vec{B} = m_F g_F \mu_B |\vec{B}|$$
$$g_F = -1/2 \text{ dla } F = 1$$

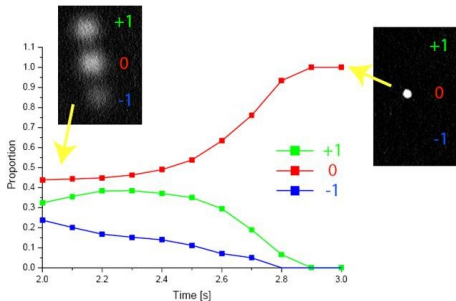
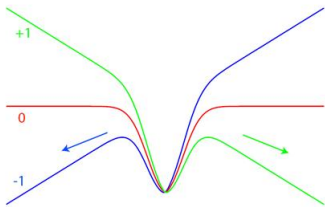
gradient pola magnetycznego wytwarzany przez jedną z cewek: V_T, V_B, H_B podczas chłodzenia przez odparowanie:

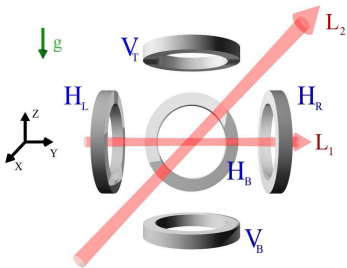
⇒ dodatkowa siła działająca na atomy, prostopadła do osi falowodu (\hat{y})

⇒ oczyszczanie spinu (spin distillation) do wybranego stanu m_F dzięki kombinacji chłodzenia przez odparowanie i chłodzenia pośredniego (sympathetic cooling)

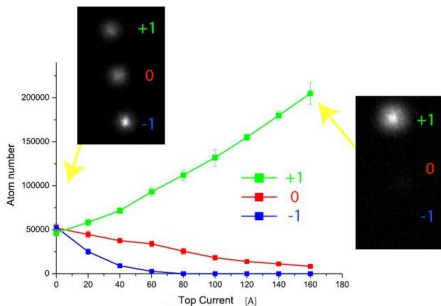
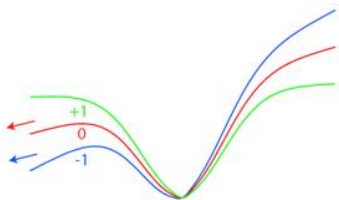

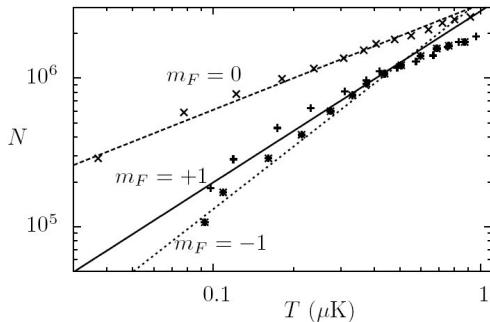
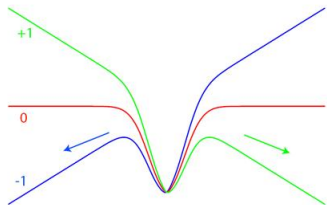
oczyszczanie do $m_F = 0$: cewka H_B
 przyciąganie atomów w $m_F = +1$
 odpychanie atomów w $m_F = -1$

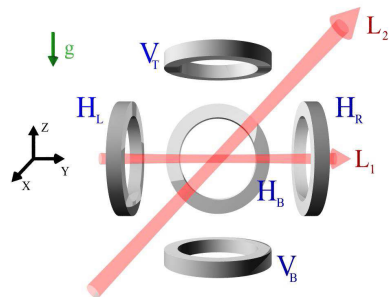

oczyszczanie do $m_F = +1$: cewka V_B
odpychanie atomów w $m_F = +1$
przyciąganie atomów w $m_F = -1$
+ wpływ gravitacji!

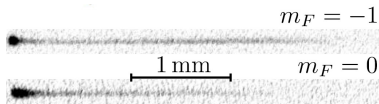

- atomy we wszystkich stanach m_F — ta sama temperatura podczas chłodzenia przez odparowanie
- wyliczone parametry η : 5.1 dla $m_F = 0$, 4.5 dla $m_F = \pm 1$

- zwiększenie gradientu pola magnetycznego $0 \rightarrow 18$ Gs/cm cewek H_L lub H_R — do osiągnięcia progu
- transfer atomów do falowodu przez zwiększanie gradientu pola $18 \rightarrow 22$ Gs/cm przez 200 ms (efekt Zeemana I lub II rzędu)
- średnie przyspieszenie atomów w stanie $m_F = -1$: $\bar{a} = 6.4 \text{ m/s}^2$

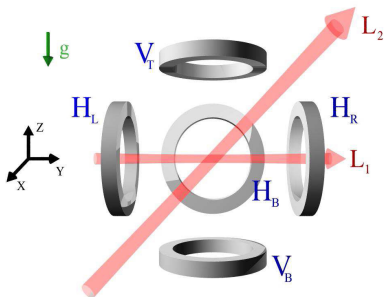

- średni strumień atomów:
 $\bar{\Phi} = 5 \times 10^5 \text{ atom/s}$
- liczba obsadzonych modów poprzecznych (jakość wiązki):

$$\frac{1}{2}m(\Delta v)^2 = \frac{\hbar\omega_z}{2} \left(\langle n \rangle + \frac{1}{2} \right)$$

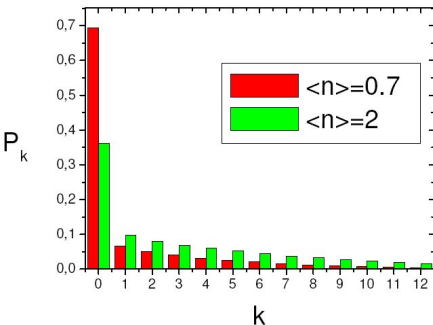
$$\langle n \rangle = 0.65 \pm 0.05 \text{ at } m_F = 0$$

$$\langle n \rangle = 0.8 \pm 0.3 \text{ at } m_F = -1$$

- zwiększenie gradientu pola magnetycznego $0 \rightarrow 18$ Gs/cm cewek H_L lub H_R — do osiągnięcia proggu
- transfer atomów do falowodu przez zwiększanie gradientu pola $18 \rightarrow 22$ Gs/cm przez 200 ms (efekt Zeemana I lub II rzędu)
- średnie przyspieszenie atomów w stanie $m_F = -1$: $\bar{a} = 6.4$ m/s²

gęstość liniowa + $\langle n \rangle$ + model \Rightarrow
prawdopodobieństwo P_k obsadzenia stanu k
w falowodzie ($\epsilon_k = k\hbar\omega$)

Plany:

- stabilizacja położenia wiązki poziomej (falowodu)
- zredukowanie frakcji termicznej w chmurze atomów
- uwalnianie atomów w większym stopniu adiabaticznie (optymalizacja zmian gradientu pola magnetycznego)
- badanie zagadnień z optyki atomów, a w tym — konstrukcja rozdzielacza wiązek
- badanie przepływu cieczy kwantowej

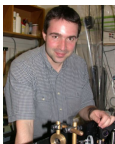
Tomasz Dohnalik

Leszek Józefowski

Tomasz Kawalec

Jacek Fiutowski
doktorant

Dobrosława Bartoszek
doktorantka

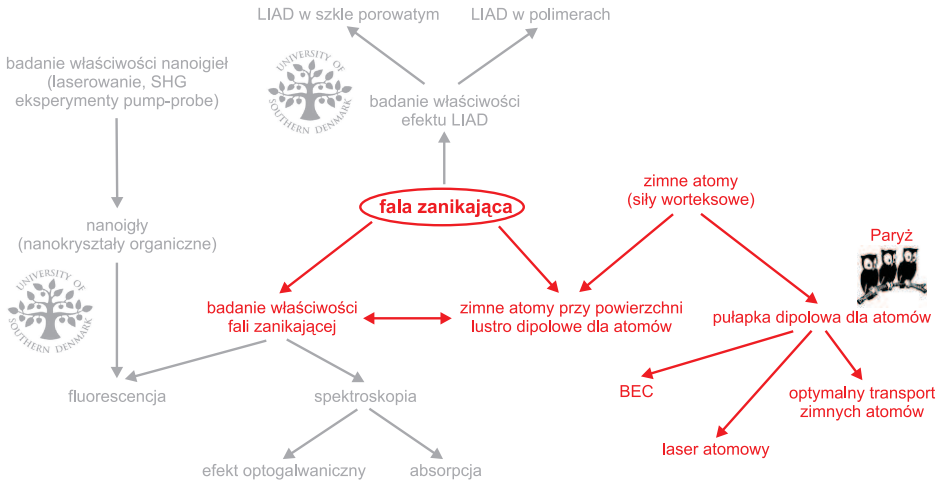
Tomasz Urbańczyk
magistrant

współpraca:

SDU, Odense, Sønderborg

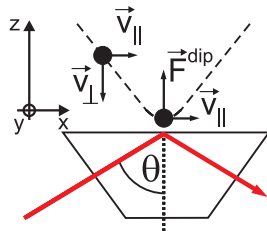
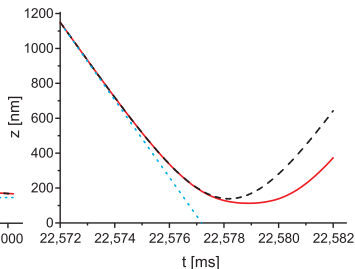
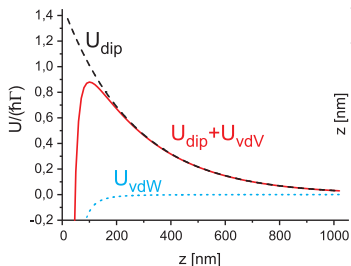

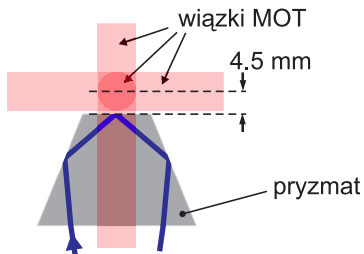
całkowity potencjał w optycznym lustrze dipolowym (przybliżenie):

$$U(\vec{r}) = U_{dip} + U_{vdW} + U_{grav} = \frac{3\pi c^2}{2\omega_0^3} \frac{\Gamma}{\Delta} I(\vec{r}) - \frac{A}{z^3} + mgz$$

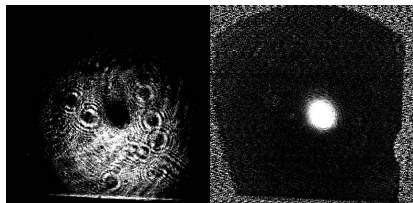
natężenie fali zanikającej:

$$I(\vec{r}) = I_0 \exp\left(-\frac{x^2}{w^2 \cos^2 \theta}\right) \exp\left(-\frac{y^2}{w^2}\right) \exp\left(-\frac{2z}{d}\right)$$

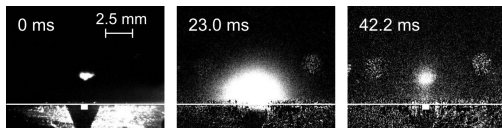

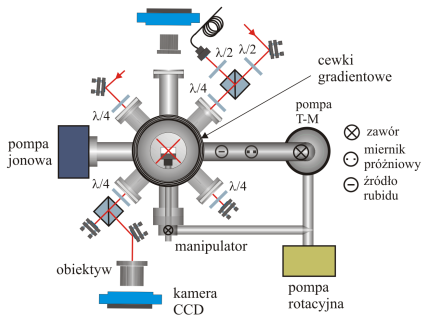
temperatura $\sim 10 - 15 \mu K$
liczba atomów $\sim 10^7$

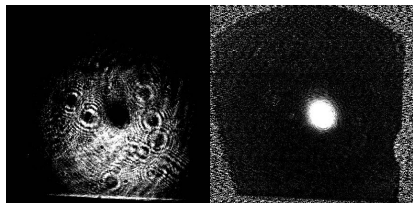
obrazowanie absorpcyjne

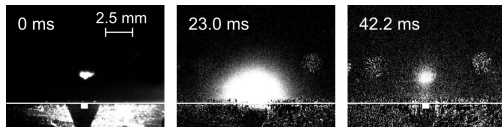
obrazowanie fluorescencyjne

temperatura $\sim 10 - 15 \mu K$
 liczba atomów $\sim 10^7$

obrazowanie absorpcyjne

obrazowanie fluorescencyjne

Obecnie:

- pomiar potencjału vdW
- obserwacja wpływu lustra dipolowego na wewnętrzne (dekoherencja) i zewnętrzne (przekaz pędu) stopnie swobody atomów

Plany:

- obserwacja odbicia kwantowego
- pomiar potencjału Casimira-Poldera
- użycie plazmonów powierzchniowych i konstrukcja „ciemnego” lustra dipolowego
- zbadanie chaosu kwantowego w „wibrującym” lustrze optycznym